

Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki
puh. +358 9 696207-0
faksi +358 9 696207-10
helsinki@bjl-legal.com

Kilpailuoikeudelliset jännitteet liikenteen solmukohdissa

Yrityksen oikeusturva julkisissa hankinnoissa

Julkiset hankinnat tarjoavat Suomessa kuljetus- ja logistiikka-alalla merkittäviä taloudellisia mahdollisuuksia. Erityisen kiinnostavaa on logistiikka- ja infrastruktuuripalveluiden järjestäminen liikenteen solmukohdissa. Hankintayksiköt valitsevat palveluiden tuottajan tarjouskilpailuissa, joita sääntelee laki julkisista hankinnoista.

laatinut

Peter Jaspers

Päiväys

Marraskuu 2007

Tällainen hankintayksikkö on muun muassa Liikenne- ja viestintäministeriön alaisuuteen kuuluva ilmailuviranomainen Finavia, joka vastaa lukuisten palveluiden järjestämisestä suomalaisilla lentokentillä. Myös suuria liikennesatamia pyörittävät yritykset ovat julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön kannalta hankintayksiköjä. Asian tekee tällä hetkellä erityisen ajankohtaiseksi uuden Vuosaaren sataman rakentamishanke, joka johtaa lukuisten logistiikkapalveluiden sopimuksien uudelleen kilpailuttamiseen.

Julkisia hankintoja sääntelevä lainsäädäntö edellyttää, että kaikki tehdyt tarjoukset otetaan riittävästi huomioon. Luonnollisesti tarjouskilpailun yhteydessä tehdään kuitenkin yhä virheitä. Virheellisestä päätöksestä haittaa kärsineen yrityksen ei silti tarvitse tyytyä tilanteeseen. Suomalaisessa käytännössä virheellisiin hankintapäätöksiin kohdistuvien oikeusturvakeinojen merkitys on jatkuvasti kasvanut.

Tavanomaiset virheet tarjouskilpailuissa

Suomen julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö määrittää yk-

sityiskohtaisesti menettelyn tarjouskilpailussa sekä edellytykset tarjousten arvioimiseksi. Periaatteessa mikä hyvänsä menettelysääntöjen rikkominen tekee hankintapäätöksestä virheellisen. Käytännössä menestyksekkäät valitukset ovat koskeneet päätöksiä, joissa on rikottu useita tärkeitä menettelysääntöjä.

Laki julkisista hankinnoista edellyttää hankintayksikön toimivan niin, että kaikilla tarjouskilpailuun osallistuvilla yrityksillä on yhtäläiset mahdollisuudet. Hankintayksikön toiminta saattaa rikkoa tätä perussääntöä erityisesti tilanteissa, joissa hankintayksikkö luovuttaa hyödyllistä informaatiota ainoastaan valikoitujen tarjouksen tekijöiden käyttöön. Näin voi tapahtua erityisen helposti neuvottelumenettelyssä, kun hankintayksikkö käsittelee hakemuksia erikseen ja on yhteydessä yksittäisiin hakemuksen tekijöihin henkilökohtaisesti.

Tarjouskilpailun voittaja valitaan nykyään useiden taloudellisesti merkittävien tekijöiden perusteella ja ainoastaan harvoin puhtaasti hintavertailuun perustuen. Pääsääntöisesti palvelun tuottaja

valitaankin taloudellisen kokonaisarvioinnin perusteella. Kokonaisarvioinnissa voidaan ottaa huomioon erilaisia tekijöitä kuten tarjouksen laatu, tarjouksen tekijän taloudelliset resurssit, esteettiset näkökohdat, toimitusaika sekä ympäristönsuojelliset kysymykset. Hankintayksikön on ilmoitettava ratkaisuun vaikuttavat tekijät sekä niiden keskinäinen painoarvo jo tarjouspyynnön yhteydessä ja valintapäätöksen tulee perustua esitettyihin valintakriteereihin. Näin päätöksen oikeellisuus voidaan kokonaisuudessaan alistaa oikeuden tarkastettavaksi.

Menettelyn toinen mahdollinen sudenkuoppa on joidenkin tarjouksen tekijöiden sulkeminen tarjouskilpailusta. Tämä on mahdollista useilla eri perusteilla. Ilmoituksessa voidaan esimerkiksi edellyttää, että tarjouksen tekijä täyttää määritellyt taloudelliset ja tekniset vaatimukset. Hankintayksikkö voi virheellisesti katsoa, että yritys ei täytä edellytyksiä ja sulkea tarjouksen tekijän kilpailusta. Tarjous voidaan hylätä myös sillä perusteella, että se ei vastaa ilmoituksessa esitettyjä teknisiä vaatimuksia. Han-

Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki
puh. +358 9 696207-0
faksi +358 9 696207-10
helsinki@bjl-legal.com

kintayksikkö ei kuitenkaan saa hylätä vaatimuksista poikkeavaa tarjousta, mikäli tarjouksen tekijä kykenee osoittamaan, että esitetty ratkaisu on vähintään yhtä hyvä kuin ilmoituksen mukainen ratkaisu.

Oikeusturvakeinot virheellisten hankintapäätösten yhteydessä

Mikäli tarjouksen jättänyt yritys on kärsinyt haittaa virheellisen hankintapäätöksen takia, yrityksellä on lähtökohtaisesti kaksi vaihtoehtoa oikeusturvan saamiseksi. Ensinnäkin yritys voi valittaa päätöksestä ja vaatia hankintapäätöksen uutta käsittelemistä. Yrityksellä on myös määrätyissä tilanteissa mahdollisuus saada taloudellinen hyvitys aiheutuneesta vahingosta.

Virheellisiä hankintapäätöksiä koskevat valitukset osoitetaan hakemuksella markkinaoikeudelle Helsingissä. Hakemus on tehtävä 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksiantamisesta. Mikäli markkinaoikeus katsoo hankintapäätöksen virheelliseksi, seurauksena on normaalisti hankintapäätöksen kumoaminen. Asia palautetaan tällöin hankintayksikölle uuden päätöksen tekemistä varten. Markkinaoikeus myöntää taloudellisen hyvityksen ainoastaan siinä tapauksessa, että päätöksen kumoaminen ei enää ole mahdollista tai kumoaminen ei enää parantaisi valittajan asemaan. Tämä mahdollista esimerkiksi silloin, jos urakasta on jo ehditty solmia sopimus tarjouskilpailun voittaneen yrityksen kanssa.

Jos hankintapäätöstä ei enää voida purkaa, markkinaoikeus myöntää taloudellisen korvauk-

sen ainoastaan niissä tapauksissa, joissa valittajalla on ollut „aito mahdollisuus tarjouskilpailun voittamiseen“. Hyvityksen suuruutta ei ole määritelty lainsäädännössä ja se on tuomioistuimen harkittavissa. Käytännössä tuomitut korvaukset ovat harvoin enemmän kuin 10 prosenttia sopimuksen arvosta.

Hyvityksen saamiseksi yrityksen on osoitettava tuomioistuimelle, että valittaja olisi oikein suoritetun tarjouskilpailun seurauksena todennäköisesti saanut sopimuksen itselleen. Vaivattomimmin tämä menettely onnistuu siten yritykseltä, joka hankintayksikön mielestä on jättänyt toiseksi parhaimman tarjouksen. Jotta valittajalla olisi ylipäätänsä mahdollisuus esittää todistelua, on tarjouskilpailuun osallistuvilla lähtökohtaisesti oikeus nähdä muiden tekemät tarjoukset. Muiden tarjousten tehneiden liikesalaisuuksia suojataan rajoitetusti, mutta suoja ei ulotu esitettyihin hintapyyntöihin.